

אוניברסיטת בר אילן

**מזהות אישית לזהות פוליטית
פעילות פוליטית לסביבת בישראל**

רחלי הרטל

תזה זו מוגשת כחלק מהדרישות לשם קבלת תואר מוסמך
בתוכנית ללימודי מגדר
אוניברסיטת בר-אילן

רמת-גן

תשע"ב

עבודה זו נכתבה בהנחיית ד"ר אורנה ששון-לוי, מהמחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה,
אוניברסיטת בר-אילן.

תקציר

קיומה של פעילות פוליטית לסבית בישראל אינו דבר מובן מאליו ולא אחת אף מעוררת הרמת גבה בקרב הציבור הרחב. פעילות כזו התקיימה בישראל באופן רשמי החל משנות ה-70 של המאה העשרים ועד היום. לסביות בחברה הישראלית הן קבוצה תרבותית הממוקמת בשוליים החברתיים, הכלכליים והתרבותיים הן מתוקף היותן נשים והן מתוקף היותן לסביות. קבוצות שוליים ולסביות בכלל זה, נתפסות בדרך כלל ככאלו שאין להן מורשת, או שאם יש להן, היא לא ראויה לשימור או לאזכור כחלק מההיסטוריה הקאנונית. מכאן, פעילות לסבית פוליטית לא תועדה ולא נשמרה באופן מסודר ולכן מעטים היודעים על קיומה. מטרתה של עבודה זו היא לנתח את האופן בו התארגנה הפעילות הלסבית בישראל, תוך התייחסות להיבטים שונים שהשפיעו על אופני היווצרותה, כגון: התרבות הפוליטית בה פעלו הארגונים; הסביבה ההטרסקסואלית העוינת; התחומים השונים בהם בחרו הארגונים לעסוק - מסוגיות פוליטיות ועד לסוגיות תרבותיות וחברתיות שונות.

היבט נוסף העולה מעבודה זו נוגע לאופן השימור והתיעוד של ההיסטוריה הפוליטית הלסבית. אחת השאלות עימה העבודה מתמודדת היא ניתוח הדינאמיקה הממקמת את ההיסטוריה הפוליטית הלסבית כא-היסטוריה או כהיסטוריה פרטית שאין לה דריסת רגל במרחב הציבורי.

טענה מרכזית העולה מתוך עבודה זו היא כי הפעילות הפוליטית הלסבית נוצרה מתוך בידול מן התנועה הפמיניסטית ומתנועות להט"ב מעורבות, מתוך צורך לתת מענה לזהות הלסבית שנדחקה לשוליים בשתי זירות אלו. עם זאת, לאחר מספר שנים של פעילות של הארגונים הלסביים, האקלים החברתי והאידיאולוגי וחוויה של הדרה ושוליות של חלק מהפעילות, הובילו לדעיכתם של ארגונים לסביים כלליים דוגמת קל"ף (קהילה לסבית פמיניסטית) ולצמיחתם של ארגונים ממוקדי זהות כמו בת-קול (לסביות דתיות יהודיות), רדוגה (לסביות יוצאות רוסיה), אסאוות (לסביות פלסטיניות), כביסה שחורה (קבוצת פעולה קווירית שפעלה כנגד הכיבוש) וכד'. כמו כן, מגמה זו השפיעה על התכנים בארגונים שבעבר נסבו סביב נושאים רחבים כמו פמיניזם ולסביות או אקטיביזם חברתי ואילו היום מתמקדים במתן מענה לסוגיות אותן מציפה הזהות הספציפית של המשתתפות ובהתמודדות שזו מציפה במפגש עם הסביבה ההטרסקסואלית.

כמו כן, בעבודה זו אני טוענת כי בשל הסביבה ההטרסקסואלית העוינת והמציאות הלסבופובית הארגונים מתפקדים בעיקר כמקומות בטוחים לצמיחתה של הזהות הלסבית.

תהליכי ההתפצלות וההתמקדות של הארגונים יחד עם התפיסה של הארגונים כמרחבים בטוחים מייצרים פרקטיקה של משא ומתן בתוך שדה זה סביב עיצוב גבולות השיח, הפעילות הארגונית והגדרת הזהות הלסבית.

טענה שלישית נוגעת לאופן בו מובנית ההיסטוריה הלסבית. העבודה מראה כי ההיסטוריה הלסבית מוצגת כמקבץ של סיפורים אישיים השוזרים יחדיו את ההיסטוריה הלסבית אך בשל היותם מסופרים בתוך מסגרת אינדיבידואלית הם חסרים נרטיב קולקטיבי, אתוס וזיכרון קהילתי, ואלו מונעים מהם להיפך להיסטוריה קולקטיבית ומשותפת. העדר היסטוריה משותפת, התמקדות בזהויות פרטיקולאריות, היות הנשים הלסביות קבוצה הממוקמת בשוליים החברתיים, הכלכליים והתרבותיים והשפעותיה של החברה הניאו-ליברלית אינם מאפשרים את היווצרותה של קהילה לסבית ולמעשה מעודדים את פירוקה לקבוצות מבוססות זהות. קבוצות אלו בהיותן קטנות ומנותקות מהקשר היסטורי קולקטיבי לרוב חותרות להתקבל אל תוך החברה ההטרו-נורמטיבית דבר היוצר תהליכים של דה-פוליטיזציה של הארגונים ושל הזהות הלסבית כאחד.